

ಕರ್ನಾಟಕ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
Karnataka Examination Authority

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಅರ್ಹತಾ ಪರೀಕ್ಷೆ
KARNATAKA STATE ELIGIBILITY TEST FOR ASSISTANT PROFESSOR

Subject : HINDI

Subject code :

ಪಾಠ್ಯಕ್ರಮ
ಓಕಾರ್ಡ್-1

ಹಿಂದಿ ಭಾಷಾ ಒರ ಁಸಕಾ ವಿಕಾಸಾ

ಹಿಂದಿ ಕೀ ಂತಿಹಾಸಿಕ ಪೃಷ್ಠಭೂಮಿ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಯ ಭಾಷಾಂ, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಯ ಭಾಷಾಂ, ಪಾಲಿ, ಪ್ರಾಕೃತ-ಶೌರಸೇನಿ, ಅರ್ಧಮಾಗಧಿ, ಮಾಗಧಿ, ಅಪಭ್ರಂಶ ಒರ ಁನಕೀ ವಿಶೇಷತಾಂ, ಅಪಭ್ರಂಶ , ಅವಹಠ ಒರ ಪುರಾಣಿ ಹಿಂದಿ ಕಾ ಸಂಬಂಧ, ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಯ ಭಾಷಾಂ ಒರ ಁನಕಾ ವರ್ಗೀಕರಣಾ.

ಹಿಂದಿ ಕಾ ಭೌಗೋಲಿಕ ವಿಸ್ತಾರ: ಹಿಂದಿ ಕೀ ಁಪಭಾಷಾಂ, ಪಶ್ಚಿಮಿ ಹಿಂದಿ, ಪೂರ್ವಿ ಹಿಂದಿ, ರಾಜಸ್ಥಾನಿ, ಬಿಹಾರಿ ತಥಾ ಪಹಾಡಿ ವರ್ಗ ಒರ ಁನಕೀ ಬೋಲಿಁ. ಖಡಿಬೋಲಿ, ಬ್ರಜ ಒರ ಅವಧಿ ಕೀ ವಿಶೇಷತಾಂ ।

ಹಿಂದಿ ಕೇ ವಿವಿಧ ರೂಪ: ಹಿಂದಿ, ಁರ್ದ, ದಕ್ಷಿಣಿ, ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ। ಹಿಂದಿ ಕಾ ಭಾಷಿಕ ಸ್ವರೂಪ : ಹಿಂದಿ ಕೀ ಸ್ವನಿಮ ವ್ಯವಸ್ಥಾ, ಖಂಙ್ಘ ಒರ ಖಂಙ್ಘೋತರ, ಹಿಂದಿ ಧ್ವನಿಁ ಕೇ ವರ್ಗೀಕರಣ ಕಾ ಆಧಾರ, ಹಿಂದಿ ಶಬ್ದ ರಚನಾ-ಁಪಸರ್ಗ, ಪ್ರತ್ಯಯ, ಸಮಾಸ, ಹಿಂದಿ ಕೀ ರೂಪರಚನಾ- ಲಿಂಗ, ವಚನ ಒರ ಕಾರಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಕೇ ಸಂದರ್ಭ ಢೆ ಸಂಜ್ಞಾ, ಸರ್ವನಾಮ , ವಿಶೇಷಣ ಒರ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪ, ಹಿಂದಿ ವಾಕ್ಯ-ರಚನಾ । ಹಿಂದಿ ಭಾಷಾ-ಪ್ರಯೋಗ ಕೇ ವಿವಿಧ ರೂಪ, ಬೋಲಿ, ಮಾನಕ ಭಾಷಾ, ರಾಜಭಾಷಾ, ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷಾ ಒರ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷಾ। ಸಂಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮ ಒರ ಹಿಂದಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ ಒರ ಹಿಂದಿ, ಹಿಂದಿ ಕೀ ಸಂವೈಧಾನಿಕ ಸ್ಥಿತಿ। ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿ: ವಿಶೇಷತಾಂ ಒರ ಮಾನಕೀಕರಣಾ।

ಓಕಾರ್ಡ್-2

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾ ಇತಿಹಾಸ

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯೇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನಾ।

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇ ಇತಿಹಾಸ ಲೇಖನ ಕೀ ಪದ್ಧತಿಁ

ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾ ಕಾಲವಿಭಾಜನ ಒರ ನಾಮಕರಣ, ಆದಿಕಾಲ ಕೀ ವಿಶೇಷತಾಂ ಂವ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಁ, ರಾಸೋ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆದಿಕಾಲೀನ ಹಿಂದಿ ಕಾ ಜನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಿಂಢ ಒರ ನಾಥ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅಮೀರ ಖುಸರೋ ಕೀ ಹಿಂದಿ ಕವಿತಾ, ವಿಢಾಪತಿ ಒರ ಁನಕೀ ಪದಾವಲಿ ತಥಾ ಲೌಕಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ।

ಭಕ್ತಿಕಾಲ

ಭಕ್ತಿ-ಆಂದೋಲನ ಕೇ ಁದಯ ಕೇ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರಣ, ಭಕ್ತಿ-ಆಂದೋಲನ ಕಾ ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವರೂಪ ಒರ ಁಸಕಾ ಅಂತ: ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ।

ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯ ಕೀ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪೃಷ್ಠಭೂಮಿ, ಆಲವಾರ ಸಂತಾ ಭಕ್ತಿಕಾವ್ಯ ಕೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಒರ ಁನಕಾ ವೈಚಾರಿಕ ಆಧಾರ। ನಿರ್ಗುಣ-ಸಗುಣ ಕವಿ ಒರ ಁನಕಾ ಕಾವ್ಯ ।

रीतिकाल

सामाजिक-सांस्कृतिक पृष्ठभूमि, रीतिकाल की प्रमुख प्रवृत्तियाँ (रीतिबद्ध, रीतिसिद्ध, रीतिमुक्त)

रीति कवियों का आचार्यत्व ।

रीतिकाल के प्रमुख कवि और उनका काव्य।

आधुनिक काल

हिन्दी गद्य का उद्भव और विकास । भारतेंदु पूर्व हिन्दी गद्य, 1857 की क्रान्ति और सांस्कृतिक पुनर्जागरण, भारतेंदु और उनका युग, पत्रकारिता का आरम्भ और 19 वीं शताब्दी की हिन्दी पत्रकारिता, आधुनिकता की अवधारणा।

द्विवेदी युग: महावीर प्रसाद द्विवेदी और उनका युग, हिन्दी नवजागरण और सरस्वती, राष्ट्रीय काव्यधारा के प्रमुख कवि, स्वच्छन्दतावाद और उसके प्रमुख कवि।

छायावाद : छायावादी काव्य की प्रमुख विशेषताएँ, छायावाद के प्रमुख कवि, प्रगतीवाद की अवधारणा, प्रगतीवादी काव्य और उसके प्रमुख कवि, प्रयोगवाद और नई कविता, नई कविता के कवि, समकालीन कविता (वर्ष 2000 तक) समकालीन साहित्यिक पत्रकारिता।

हिन्दी साहित्य की गद्य विधाएँ

हिन्दी उपन्यास : भारतीय उपन्यास की अवधारणा।

प्रेमचन्द पूर्व उपन्यास, प्रेमचन्द और उनका युग

प्रेमचन्द के परवर्ती उपन्यासकार (वर्ष 2000 तक)

हिन्दी कहानी : हिन्दी कहानी का उद्भव और विकास, 20 वीं सदी की हिन्दी कहानी और प्रमुख कहानी आंदोलन एवं प्रमुख कहानीकार।

हिन्दी नाटक : हिन्दी नाटक और रंगमंच, विकास के चरण, भारतेंदु-युग, प्रसाद-युग, प्रसादोत्तर युग, स्वातंत्रोत्तर युग, साठोत्तर युग और नया नाटक।

प्रमुख नाट्यकृतियाँ, प्रमुख नाटककार (वर्ष 2000 तक)

हिन्दी एकांकी: हिन्दी रंगमंच और विकास के चरण, हिन्दी का लोक रंगमंच।
नुककड नाटक।

हिन्दी निबंध : हिन्दी निबंध का उद्भव और विकास, हिन्दी निबंध के प्रकार और प्रमुख निबंधकार।

हिन्दी आलोचना : हिन्दी आलोचना का उद्भव और विकास : समकालीन हिन्दी आलोचना एवं उसके विविध प्रकार, प्रमुख आलोचक।

हिन्दी की गद्य विधाएँ: रेखाचित्र, संस्मरण, यात्रा-साहित्य, आत्मकथा, जीवनी और रिपोर्टाज, डायरी।

हिन्दी का प्रवासी साहित्य : अवधारणा एवं प्रमुख साहित्यकार।

इकाई 3

साहित्यशास्त्र

काव्य के लक्षण, काव्य हेतु और काव्य प्रयोजन।

प्रमुख संप्रदाय और सिद्धांत- रस, अलंकार, रीति, ध्वनी, वक्रोक्ति और औचित्य।

रस निष्पत्ति, साधारणीकरण।

शब्द शक्ति, काव्यगुण, काव्यदोष,

प्लेटो के काव्य सिद्धांत।

अरस्तू: अनुकरण सिद्धांत, त्रासदी विवेचन, विरेचन सिद्धांत।

वड्सवर्थ का काव्यभाषा सिद्धांत।

कालरिज : कल्पना और फैंटेसी।

टी.एस. इलियट : निर्वैयक्तिकता का सिद्धांत, परम्परा की अवधारणा।

आई. ए रिचर्ड्स : मूल्य सिद्धांत, संप्रेषण सिद्धांत तथा काव्य-भाषा सिद्धांत। रूसी रूपवादी नयी समीक्षा। मिथक , फन्तासी, कल्पना, प्रतीक, बिम्ब।

इकाई-4

वैचारिक पृष्ठभूमि

भारतीय नवजागरण और स्वाधीनता आन्दोलन की वैचारिक पृष्ठभूमि

हिन्दी नवजागरण। खडिबोली आन्दोलन। फोर्ट विलियम कालेज।

भारतेंदु और हिन्दी नवजागरण,

महावीर प्रसाद द्विवेदी और हिन्दी नवजागरण।

गांधीवादी दर्शन

अम्बेडकर दर्शन

लोहिया दर्शन

मार्क्सवाद , मनोविश्लेषणवाद, अस्तित्ववाद, उत्तर आधुनिकतावाद, अस्मितामूलक विमर्श (दलित, स्त्री, आदिवासी एवं अल्पसंख्यक)